

7 oktober 2026

Position Paper – LTO Nederland

Rondetafelgesprek Tweede Kamercommissie LNVN

De land- en tuinbouw staat voor grote uitdagingen. Investerings hiervoor zijn nodig en toegang tot kapitaal is daartoe essentieel. Het Investeringsfonds Duurzame Landbouw (IDL) helpt boeren en tuinders deze investeringen te financieren. Door achtergestelde leningen met lagere rentes te verstrekken zorgt zij bovendien voor het lostrekken van privaat kapitaal. LTO Nederland wil deze werkwijze vooral behouden, maar het fonds ook voor meer bedrijven toegankelijk maken.

Het IDL past bovendien bij de inzet van LTO Nederland op doelsturing: boeren en tuinders kiezen zelf passende maatregelen om de gestelde doelen te halen. De voorwaarden dienen wel te blijven aansluiten bij de verschillende opgaven en mogelijkheden in sector. Daarnaast is het belangrijk aandacht te blijven geven aan het structurele verdienmodel van boeren en tuinders. Structurele kosten van publieke doelen moeten niet blijven hangen in een steeds hogere schuld van de ondernemer.

LTO Nederland vraagt de politiek om het volgende:

1. Behoud de gunstige (financierings)voorwaarden en laat het fonds meegroeien met de vraag;
2. Zorg voor gelijkwaardige toegang en voeg een lichtere route voor gerichte investeringen toe;
3. Financier de omschakeling en sluit beter aan bij bedrijfsopvolging;
4. Verbind financiering aan een houdbaar verdienmodel voor de lange termijn.

1. Dat wat goed werkt, moet behouden blijven.

Het IDL biedt gunstige voorwaarden voor boeren en tuinders die hun bedrijf willen verduurzamen. De achtergestelde lening verlaagt het risico voor andere financiers en kan zo helpen de totale financiering rond te krijgen. De rente van 1%, de lange looptijd en de mogelijkheid de eerste jaren niet af te lossen, geven ruimte om investeringen te doen. Daarbij houdt bovendien de ondernemer de vrijheid zelf passende maatregelen te kiezen. Dit past in de ogen van LTO Nederland bij doelsturing en ziet dan ook graag dat deze kenmerken behouden worden.

Laat het fonds, het beschikbare vermogen en de uitvoeringscapaciteit meegroeien met de aantoonbare financieringsvraag. Bredere toegang moet ook kunnen leiden tot meer gefinancierde plannen. Het is belangrijk om daarom de aanvragen, de deelname per sector en de private cofinanciering te volgen. Op basis daarvan kan de grootte van het fonds worden vergroot, zodat kansrijke plannen niet stranden op een tekort aan middelen.

2. Formele openstelling voor alle sectoren betekent nog geen gelijkwaardige toegang.

Voor het verkrijgen van financiering vanuit het IDL is het immers nodig om aan de acht duurzaamheidsdoelstellingen aandacht te geven, en bij vijf te verbeteren, en op de andere mag geen verslechtering plaatsvinden. Dit zorgt er echter voor dat een integrale omschakeling voor bepaalde sectoren eerder of makkelijker binnen de kaders valt dan voor andere sectoren, vooral door de vaste eis van stikstofreductie. Bepaalde sectoren vallen dan buiten de kaders, terwijl zij wel belangrijke stappen kunnen zetten op waterkwaliteit, bodem of het gebruik van gewasbeschermingsmiddelen.

LTO Nederland vraagt dan ook om aantoonbare verbetering op meerdere doelen, welke passen bij het bedrijf en zijn omgeving, zonder dat één doel voor alle sectoren verplicht wordt gesteld. Klimaatadaptatie kan extra worden meegenomen in de beoordeling. Daarnaast is het interessant

een lichtere route toe te voegen voor gerichte verduurzamingsinvesteringen. Een samenhangend investeringspakket kan veel opleveren, zonder aan ten minste vijf doelen bij te dragen of een volledige omschakeling te vragen.

Verder pleit LTO Nederland ervoor om ook investeringen in robotisering en digitalisering als volwaardige verduurzamingsinvestering binnen het IDL te betrekken, complementair aan het voorgestelde garantie-instrument voor robotisering.

Ten slotte is het van belang om het IDL ook toegankelijk te houden voor biologische boeren. In het rapport [Toegankelijkheid financiële regelingen en regeldruk voor biologische boeren](#) (p. 26) van Biohuis en Bionext wordt geconcludeerd dat boeren die al biologisch werken grotere investeringen moeten doen. Daarnaast ligt het accent bij IDL op de dierhouderij terwijl ook biologische tuinders en akkerbouwers investeren in het verduurzamen van de bedrijfsvoering. Het zou daarom goed zijn om ook voor bestaande biologische boeren en tuinders voorlichting te geven over de mogelijkheden van IDL.

3. De financiering van omschakeling moet daarnaast wel gezien worden in samenhang met bedrijfsopvolging.

Een omschakeling kan meerdere investeringen en stappen over verschillende jaren vragen. Het is goed dit in samenhang te beoordelen op basis van een meerjarig bedrijfsplan. Daarbij kan de financiering door het IDL en andere financiers dan worden afgestemd daarop, zodat noodzakelijk onderdelen van het plan ook daadwerkelijk kunnen worden uitgevoerd.

Bedrijfsovername is bovendien een goed moment om de bedrijfsvoering aan te passen. Tegelijkertijd komen voor de jonge boer de lasten van de overname en de investeringen in verduurzaming samen. Jonge en startende ondernemers kunnen al gebruikmaken van het IDL. LTO Nederland vraagt om die mogelijkheid beter te verbinden met de overnamefinanciering. Dit kan in lijn met de eerdere oproep van NAJK.¹

4. Het is tegelijkertijd wel essentieel tijdelijke financieringsproblemen en structurele tekorten uit elkaar te houden.

Het IDL helpt investeringen te financieren en de omschakelingsperiode te overbruggen. De gunstige voorwaarden kunnen het bedrijfsplan haalbaar maken, maar de lening, hoewel achtergesteld, moet uiteindelijk worden terugbetaald. Als verduurzaming blijvend hogere kosten of minder opbrengsten oplevert, moet daar ook een voldoende structureel inkomen tegenover staan.

LTO Nederland vraagt de politiek dan ook om financiering te verbinden met inzet op langjarige beloning voor publieke diensten en goede afspraken in de keten over vergoeding van verduurzaming. Ondernemers hebben bovendien duidelijke regels en zekerheid nodig over de termijn waarin zij investeringen kunnen terugverdienen. Het fonds kan zo helpen bedrijven toekomstbestendig te maken, maar de kosten van maatschappelijke ambities kunnen niet telkens bij de boer of de tuinder weggelegd worden.

¹ [‘Meer en betere fiscale steun voor jonge boeren nodig’ - Nieuwe Oogst](#)